

rme@nve.no

Dato 23.10.2020

Behov for endringer i Kile-ordningen - force majeure og optimal driftskoordinering.

Kile-ordningen ble innført i 2001 og både Energi Norge og Distriktsenergi stilte seg bak denne og ordningens intensjoner. Siden 2001 har ordningen ved flere anledninger vært justert på uten at det har medført større endringer. Beløpene nettselskapene møter som økte kostnader ved bortfall av levert energi har blitt justert og det er foretatt mindre endringer i ordningen.

Nå mener vi at det er på tide å se på større deler av ordningen på nytt, uten at man skal rokke ved ordningens intensjon eller formål. Formålet om å gi nettselskapene insentiv til å bygge og drive nettet med en samfunnsøkonomisk optimal leveringspålitelighet, er viktig og vi stiller oss bak dette.

Ordnningen medfører at nettselskapene veier investeringer og relevante driftstiltak i nettet opp mot kostnadene ved et eventuelt utfall. Sånn skal det også være, men når nettselskapene møtes med Kile-ansvar og økonomiske tap uansett årsak til utfallet, vil det tidvis være tilfeldigheter som avgjør om nettselskapet får et Kile-ansvar. En god Kile-ordning kan ikke basere seg på tilfeldigheter og om selskaper har flaks eller uflaks. Det vil også tidvis være slik at et mulig Kile-ansvar ikke trekker i samme retning som optimal driftskoordinering. Slik kan det ikke være.

Kile-ordningen kan gi stor økonomisk belastning på nettselskapene og bør ha bred støtte og være forståelig og fornuftig. Enkelte elementer i ordningen etterlever ikke slike krav.

Det bør være slik at der hvor det pålegges et Kile-ansvar må det kunne legges til grunn at det enten hadde vært mulig å investere seg bort fra strømutfallet basert på samfunnsøkonomiske kriterier, eller mulig å hindre eller begrense utfallet gjennom drift av nettet. I motsatt fall bør ikke selskapene pålegges noe Kileansvar i disse konkrete situasjonene.

Det er særlig fire områder vi ber om at myndighetene tar opp til vurdering:

1. De tilfeller hvor det foreligger force majeure.

2. Der hvor tredjepart er ansvarlig for skaden og det ikke er påregnelig at nettselskapet har kunnet forhindre dette.
3. Der hvor et eventuelt Kileansvar ikke trekker i samme retning som optimal systemdrift.
4. Statnett som systemansvarlig og Kileansvaret

1. Force majeure

Force majeure er en vanlig og kjent klausul som brukes i nær sagt alle kontraktuelle forhold og i alle bransjer. Force majeure løser en part fra ansvaret når ekstraordinære hendelser eller omstendigheter utenfor partenes kontroll hindrer en å gjennomføre sine forpliktelser.

Overført til reglene om Kile-ansvaret må det vurderes om hendelsen som er årsaken til strømutfallet er av så ekstraordinær karakter at den er en såkalt force majeure hendelse. Et eksempel på en slik hendelse kan være orkan eller annet ekstremvær. I vurderingen av om hendelsen er «ille nok» bør en se hen til om årsaken til strømutfallet er noe en på forhånd kunne forventet at nettselskaper hadde mulighet til å investere seg ut av, og dermed unngått strømutfallet.

Det er også her verdt å ta med i betraktning at Kile tenderer til å ramme områder der det er tøffe klimatiske og topografiske forhold. Især mener vi at det er belegg for å hevde at utfallets omfang ofte er større i geografisk/værmessig vanskelige områder, og det er ofte særs krevende forhold under feilretting. En skal for eksempel over en fjord, eller det er stengte veier i konsesjonsområdet i flere dager, og pålegg om å holde seg innendørs også for nettselskapets mannskaper. Konsekvensene av å ikke ha en force majeure bestemmelse for slike tilfeller, mener vi treffer skjært i disfavør av selskaper som allerede i dag har særlige utfordringer med høye kostnader på grunn av topografiske forhold og vanskelig feilretting.

Uten en forcemajeure klausul i Kile-regelverket kan flaks eller uflaks avgjøre om en får Kile-ansvar og derigjennom omfanget på den økonomiske belastningen på de enkelte nettselskapene. Slik bør det ikke være. I den anledning bør det også ses hen til at Kile-ansvaret også slår inn på selskapenes effektivitet og økonomi etter DEA-modellen som selskapene måles etter.

2. Der hvor tredjepart er ansvarlig for skaden og det ikke er påregnelig at nettselskapet har kunnet forhindre dette.

Det er en rekke ulike scenarier der et nettselskap blir ansvarlig etter Kile-ordningen grunnet feil påført av andre. Ett av de eksemplene det er verdt å se på og diskutere er det der er en produsent som mater inn på nettet er ansvarlig for nettutfallet. Produsenten har ikke inntektsramme og det er nettselskapet i nærheten som må ta Kile-kostnaden uansett om det var mulig å forhindre utfallet fra produsenten eller ikke.

Energiklagenemda fattet nylig en avgjørelse (18 september 2020) der Odda Energi Nett ble Kile-ansvarlig for et utfall som skyldtes en brann i Statkrafts koblingsanlegg i Tysso. Brannen medførte en utkobling i Åsen koblingsanlegg med sluttbrukerkonsekvenser. Det er ingen tvil om at Statkraft var årsaken til utkoblingen, men likevel er det Odda som sitter med den økonomiske belastningen etter Kile-ordningen av utfallet. Slik bør det ikke være.

Avgjørelsen i nemda er nok riktig etter gjeldende regelverk, men regelverket den er basert på må det gjøres noe med. Begrunnelsen som gis av RME og i Energiklagenemda, er at konsekvensene av utkoblingen for Odda Energi Nett AS, er ikke tilstrekkelig store til at Odda Energi Nett sto i fare for å få en urimelig lav avkastning. I praksis betyr dette at dersom "smellen" hadde vært større og Odda Energi Nett var i ferd med å få økonomiske problemer, så kunne resultatet verdt annerledes. Denne sikkerheten i regelverket skal vi ha. Men det er ikke godt nok.

Logikken i en slik tilnærming er noe underlig. Du slipper å ta belastningen om selskapet er dårlig økonomisk stilt, men du må ta den om du har råd til dette. Poenget er at er det ikke mulig for nettselskapet med utgangspunkt i Kile-ordningens formål om samfunnsøkonomisk riktige investeringer, skal heller ikke nettselskapet betale for produsentens feil uavhengig av nettselskapets økonomiske situasjon.

3. Der hvor et eventuelt Kileansvar ikke trekker i samme retning som optimal systemdrift.

Rapporten «fra brettet til det smarte nettet» <https://www.nve.no/media/9901/fra-brettet-til-det-smarte-nettet.pdf> – ansvar for driftskoordineringen i kraftsystemet, tar opp utfordringene med Kileansvaret.

Her heter det; «Enkelte virkninger av KILE-ordningen fortjener nærmere oppmerksomhet. Fordelingen av risiko for KILE-kostnader mellom aktører oppfattes i flere situasjoner urettferdig. Incentivproblemet eksisterer fordi det ikke finnes trivielle løsninger. RME bør likevel se nærmere på muligheten for bedre allokering av risiko for KILE-kostnader. KILE-ordningen bør fungere slik at nettet blir driftet og utnyttet best mulig, samtidig som at risikoen bør fordeles mellom nettselskap i henhold til hvilken innflytelse de har over den konkrete risikoen til enhver tid.»

Dersom et nettselskap har driftsutfordringer og tyr til nabonettet og ber om at naboen kjører nettet tøffere en periode, avhjelper man naturligvis sin nabo med driftsteknisk trøbbel. Men i dag er det slik at det er den som strekker ut hånden og avhjelper nabonettet, som risikerer å få Kile-kostnaden ved utfall, grunnet naboens trøbbel i nettet. Slik skal det ikke være. Dette gir heller ikke gode incentiver for et godt samarbeid til kundens beste. Her trekker ikke Kile-ordningen og hensynet til optimal driftskoordinering i samme retning. Slik bør det ikke være.

4. Statnett som systemoperatør og Kileansvar

Vi mener det er uheldig at nettselskapene får Kileansvar som følge av systemansvarliges disposisjoner. Et godt eksempel er strømbruddet i Bratset transformatorstasjon i Trøndelag i 2017, som skyldtes Statnetts drift av stasjonen. Dette førte til at kunder hos TrønderEnergi Nett (nå Tensio), Orkdal Energinett, Oppdal Everk og Gauldal Nett mistet strømmen. Nettselskapene hadde intet ansvar for hendelsen, men ble likevel påført betydelige Kile-kostnader. De vil heller ikke kunne gardere seg mot at noe liknende skjer i fremtiden. Dette er åpenbart urimelig og gir ikke "insentiv til å bygge og drive nettet med en samfunnsøkonomisk optimal leveringspålitelighet".

Vi har i denne henvendelsen pekt på noen problemstillinger rundt praktiseringen av regelverket rundt Kile-ordningen, som har et forbedringspotensial i forhold til ordningens hensikt og formål. Vi håper derfor RME ser seg tjent med å se nærmere på disse punktene med sikte på å forbedre dagens Kile-ordning.

Vi ønsker et møte i denne anledning for å utdype våre synspunkter med flere eksempler og drøfte teori. Samtidig ber vi RME om å sette ned en arbeidsgruppe som kan identifisere hvilke endringer som er mest kritisk å få gjennomført.

Med hilsen

Distriktsenergi

Knut Lockert

Daglig leder

Energi Norge

Kristin H. Lind

Direktør nett og kraftsystem